

NIESTATECZNY (63) ai

W pisowni łącznej (55), w rozłącznej (8).

Oba e oraz a jasne.

sup naniestateczni(e)jszy (1).

sg m N niestateczny (25). ◇ G niestateczn(e)go (1). ◇ A niestateczn(e)go, naniestateczni(e)jsz(e)go (6), niestateczny (2). ◇ I niestatecznym (2). ◇ f N niestateczną (5). ◇ G niestateczn(e)j (2). ◇ A niestateczną (1). ◇ n N niestateczn(e) (3). ◇ A niestateczn(e) (1). ◇ I niestatecznym (1). ◇ pl N m pers niestateczni (4). subst niestateczn(e) (1). ◇ G niestatecznych (1). ◇ A m pers niestateczn(e) (3). subst niestateczn(e) (2). ◇ I m niestatecznymi (2). f niestateczn(e)mi (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

1. *Niestały, zmienny, niepewny, chwiejący się, płochy, lekkomyślny; inconstans Mącz, PolAnt, Vulg, Cn; instabilis Mącz, Vulg, Cn; levis, lubricus Mącz, Cn; bilinguis, fallens, proteus Mącz; commutabilis Calep; ambiguus, desultorius, diversus animi, fluxus, incertus, mobilis, vacillans, ventosus, volubilis Cn (44)*: Kto nie tak barzo śmieie iż też káfzle abo głouą chwieie, bywa taki nie śtateczny. *GlabGad O4v, P, P3; Multiplex, Rozmayity. Multiplex animus cui unus idemque animus opponitur, Nieśtáteczny/ Nieśtały. Mącz 236c; Duabus sellis sedere proverb. Nieśtátecznym być/ teras temu/ hnet ynemu k woley być. Mącz 387c, 25a, 109c, 190a [2 r.], 198a [2 r.], 236c (10); CzechEp 186; Nieśtáteczna myśl to wśzytko śprawuie/ Z którój pochodzi bład/ co wśzytko pśuie. ZawJeft 26; Calep 225a; Omylna ieśt śliczność/ y nieśtáteczna ieśt vrodá [Fallax gratia et vana est pulchritudo Vulg Prov 31/30; Omylna wdźięczność/ y márna ieśt piękność WujBib]: niewiáftá boiáca się Pána Bogá/ będzie chwalona. LatHar 461; FOrtuna dobrym mieniem iák Bogini rządźi/ Wśzem pánuie/ leć bárzo z krefu śwego bładźi. Zdrádliva nieśtáteczna bo ná kole śtoi/ Przewrotnym CzahTr L4v.*

niestateczny w czym (7): GlabGad N4, O7v; WróbŻółt X2v; BudNT lac 1/8; ReszPrz 61; Ieśliź więc człowiek/ w śprawách nieśtáteczny Ieśt znan GrabowSet I4; Mąż vmyśłu dwoiśtego nieśtáteczny ieśt we wśzech drogách śwoich. WujNT Iac 1/8 [przekład tego samego tekstu BudNT, ReszPrz].

W połączeniach szeregowych (6): V ko^{go} głowa ieśt wartogłowa, to ieśt tam y śam pśedko obrotną, taki bywa śzałony plotka, łgarz zdradny, o śobie trzymaiáci, ni śtateczny [J]/ złego rozumu/ wśzakoź nieiako śzczodry á wartogłowiec prawy. GlabGad M7; Czoło koncźate na śkroniach iż kofci iakoby nie wypięły, vkaźuie nieśtatecznego y mgłego w kaźdey rzeczy, prośtaka, plotkę y mało rozumnego zwłáźcza ku dobremu. GlabGad N4, N8, O4; Vacillo [...] Metaphorice Yeśtem nieśtátecznym/ nieśtałym/ nievśtáwicznym. Mącz 471d; iż był [Skirgiello] ięzyká y ręki do zwády pśętkiej/ k temu był okrutny/ á nieśtáteczny/ y nie vśtáwiczny/ á tylko z nim było do obiádá śiedzieć StryjKron 482.

W porównaniach (4): Miły panie raczy skarać ty źwierźęta nieśtałe [Ps 67/31] iako trćina Kacerze nieśthateczne w naucze śwey. WróbŻółt X2v; Proteo mutabilior proverbium, Płochy/ Nieśtáteczny/ by wiátr Mącz 327d, 67a, 190a.

W charakterystycznych połączeniach: niestateczny(-a, -e) dyskurs, młodość, myśl, pospolstwo, powietrze, uroda, wiara.

Wyrażenia: »dusza niestateczna« (1): Oczy máiáć pełne cudzośółtwá y grzechu nieuśtawáiácego. Przyłudzáiáć duźze nieśtáteczne [animas instabiles] WujNT 2.Petr 2/14.

»niestateczna odmienność« (1): iefli będzie iákimi nieftátiecznymi odmiennościami zówikłány/ bo fie thym y zhydzi/ y fławę złą zówzdy ná fobie odnośić będzie/ y ludzie fie go ftrzedz będą. *RejZwierc* 85.

Szeregi: »niestateczny i niepewny« (1): Otoż ia ná takie I.M. dyfkurfzy nieftátieczne y niepewne/ ták krotkie zámknienie czynię *CzechEp* 302.

»nieuczony i (a) niestateczny« = *indoctus et instabilis PolAnt* (3): *BudNT* 2.*Petr* 3/16; że to iefł włafna nieuczonych á nieftátiecznych ludzi [...] płowác nie tylko piłmá trudne/ ále y infze łacne/ wykłády fałszywemi/ ná fwe y ná innych wiele ludzi zátrocenie. *WujNT* 814, 518.

»nieumiejétni i niestateczni« (3): ktore [*rzeczy*] nieumiejétni y nieftátieczni wykręcáią [! wykręcáią *WujBib*] [*quae indocti et instabiles depravant*]/ iáko y inne piłmá/ ku fwemu włafnemu zátroceniu. *WujNT* 2.*Petr* 3/16 [*przekład tego samego tekstu* (2)], s. 519, [813].

»płochy a niestateczny« (1): *Scinditur incertum studia in contraria vulgus*, Płoché á nieftátieczne pofpółtwo. *Mącz* 423d.

»szalony i niestateczny« (1): [*Fortuna*] Raz pogodna/ drugi raz fzalona y nieftátieczna *KlonFlis* B.

2. *Ruchomy, stale poruszający się; inconstans, volaticus Mącz; volatilis Vulg* (7) : Boże moy raczy ie iako koło nieftateczne [*ut rotam*] poftawić *WróbŻółt* 82/14; *Fallens, cui opponitur constans, Niestateczny/ Chybiáyący. Mącz* 117a; *Volaticus, Latáyący/ nieftateczny y tám y lám fie wiyący. Mącz* 505d, 418c, 475d.

Szereg: »tułający i niestateczny« (1): Iefliby fie potym vkazała táfz pláná ná inych miefcách/ ktore pierwey niebeły plánifte/ znák iefł że to trąd tułájący y nieftátieczny [*lepra volatilis et vaga*] *Leop Lev* 13/57.

W przén (1) : to iefzcze ktemu mowię/ iż zaráz vpáda ie⁸⁰ wftytek fundament nieftátieczny: o którym iáko y lám wąpi [...] raz zgoła fyná Bożego ániołem nie tylko zowiac/ ále też y w fktuku czyniac *CzechEp* 265.

3. *Nieprawy, złych obyczajów, nierządny; degener BartBydż; vagus Mącz; instabilis Vulg* (12) : *Degener, indecorus, vyiadek, qui ex nobili genere nascitur, sed inhoneste vivit, suo generi dissimilis, a bonis moribus devians et discordans, nyestateczny BartBydż* 39b; *My kápłanom y dyakonom żony odyęli/ á wdálifmy ye w nyefátieczny żywot KromRozm III* L4v; *Leop Thren* 1/8; *Vagae libidines, Nierządne/ nieftátieczne miłości. Mącz* 473b; *Kálwiná/ iáko Ioannes Vacgnerius powiáda/ znáią ludzie/ miedzy rospułtnikámi oyczyzny iego narołpułtnieyřzego/ miedzy nieftátiecznymi á nie fłownymi nanieftátiecznieyřzego. WujJud* 217v; *Impius facit opus instabile. (marg) Prov: 10. (-)* To iefł zły człowiek czyni vczynek nieftátieczny. *ReszPrz* 61; *PudłFr* 23; Iefł iefzcze y trzeci ftan ludzi nieftátieczny/ Mogę rzec: ktorzy wiedząc co iefł żywot wieczny. *Przedsię onych okrutnych męk fie nie lękáią. Rołkołz* tylko doczełną zá kochánie máią. *KołakSzczęśl* A3v.

W przeciwstawieniu: »stateczny ... niestateczny« (1): Yełt wyle cnych/ dobrych/ y ftátiecznych dworzánow y rycerzow/ ktorzy nye winni zá złe á nyefátieczne ćirpyeć. *KromRozm I* B.

W charakterystycznych połączeniach: niestateczna(-y) miłość, stan, syn, uczynek, żywot.

Szeregi: »błędliwy a niestateczny« (1): Wielki by to był wfzczypek wfzechmnočności [!]/ [...] *Chrytułowey/ żeby kościołowi fwemu/ błędliwą á nieftátieczną głowę dác: miał SkarJedn* 163.

»rozpustny a niestateczny« (1): łiny też miał ku macierzy podobne w obyczajach, ale łobie k mądrości nie podobne rospuŃtne, á nie łtateczne *BielŻyw* 48.

Synonimy: 1. *chwiejący się, lekki, lekkomyślny, niepewny, niestały, nietrwały, nieustawiczny, odmienny, płochy*; 2. *latający, niestały, tułający*; 3. *błędliwy, grzeszny, niecnotliwy, nierządny*.

Cf **NIESTAŁY, STATECZNY**

AKtt